

Kabirperestlerin Durumu ile İlgili İhtilâf Edenlere Lecnetu'd-Dâime'nin Verdiği Cevâp

Allâme İmâm Abdulazîz b. Bâz Başkanlığındaki İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Komisyonunun Kabirperestlerin Durumu ile İlgili İhtilâf Edenlere Verdikleri Fetvâlar

Soru:

Memleketimizde kabirlere ibâdet etme hâdisesi iyice yaygınlaştı. Bunun yanı sıra onları müdafaa edip, bunlar cehâletleri sebebiyle mazur olan müslümanlardır, kızlarımızla evlenmelerinde, arkalarında namaz kılmamızda bir engel yoktur, hatta müslümanların sahip olduğu bütün haklara onlar da sahiptir diyenler de bulunuyor. Hatta bununla yetinmeyip o kimselerin küfrüne kâil olanları, bid'atçı muamelesi yapılacak bid'at sahibi olarak adlandırıyorlar. (EK-1)

Hatta, Gabbâşî adında birisinin kabirperestleri mazur gördüğü bazı yazdıklarını ikrâr ettiğiniz söylenerek, kabirlere ibâdet edenleri cehâletleri sebebiyle sizin de mazur gördüğünüzü iddia ediyorlar.

Bundan dolayı sizden, cehâletin mazeret olduğu hususlar ile özür olmadığı konuları yeteri kadar beyân edecek bir makale göndermenizi ve ayrıca bu konuda müracaat edilecek kaynakları bize beyân etmenizi rica ediyoruz.

Size çok teşekkür ederiz.

Cevap:

Bir kişinin dînî konularda cehâlet sebebiyle mazur olup olmayacağına hükmetmek tebliğin ulaşip ulaşmaması, meselenin kendisinin açık veya gizli olması ve insanların kavrayışlarının güçlü veya zayıf olarak farklılık arzemesi yönüyle değişir.

Bir belayı defetmek veya sıkıntıyı gidermek için kabir ashâbından medet isteyen bir kimseye, tebliğ vazifesi yerine gelsin diye bunun şirk olduğu açıklanır ve üzerine hüccet ikâme edilir. Bu açıklamadan sonra ısrar ederse; o bir müşriktir, ona dünyada kâfirlere yapılacak muamele ile muamele edilir ve bu hâl üzere ölürse, âhirette oldukça acı bir azâba müstehak olur.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"İnsanların rasûllerden sonra Allah'a karşı bir hüccetleri olmasın diye müjdeleyici ve uyarıcı rasûller (gönderdik.)" (Nisâ, 165)

"Rasûl göndermedikçe azâb edici değiliz. " (İsrâ, 15)

"Sizi ve kendilerine ulaşanları bununla uyarayım diye bu Kur'an bana vahyolundu." (En'am, 19)

Ebu Hureyre radiyallahu anhu'dan sâbit olduğuna göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Canımı elinde tutana yemin olsun ki, ister hristiyan ister yahudi olsun, bu ümmetten kim beni duyar da, sonra getirdiğime îmân etmeden ölürse, muhakkak ateş halkından olur." (Müslim)

Cezalandırmadan önce açıklama ve hüccet ikâmesinin gerekli olduğuna delâlet eden bunlar dışında

daha başka âyet ve hadîsler de vardır. (EK-2)

İslâm'a ve diğerlerine davet edildiğini işitilen bir beldede yaşayıp da sonra î mân etmeyen ve hakkı ehlinin yanında taleb etmeyen kimseler, kendilerine İslâm davetinin ulaştığı ve küfür üzere ısrar eden kimseler hükmündedir. Geçen Ebu Hureyre hadîsinin umumu buna delâlet etmektedir. Buna ayrıca Allah teala'nın anlattığı Mûsâ aleyhissalâtu vesselâm'ın kavminin kıssası da şahitlik etmektedir. Zira Mûsâ aleyhissalâtu vesselam rabbi ile münâcât için gittiğinde aralarında kardeşi Hârûn'u vekil olarak bıraktığı halde Sâmi'rî onları saptırdı ve buzağıya ibâdet ettiler. Hârûn onların buzağıya ibâdet etmelerini inkâr edince 'Mûsâ yanımıza dönünceye kadar bunun önünde itikaf etmeye devam edeceğiz' dediler. Şirke çağırana icâbet edip tevhi'd davetçisine icâbet etmediler. Mûsâ'nın tevhi'd davetinin yakınlığının yanı sıra, Allah bunun yanında tevhi'd davetinin de bulunması sebebiyle, şirk davetine icabet etmeleri ve bu konudaki telbise aldanmaları hususunda onları mazur saymamıştır. Allah Teâlâ'nın aktardığı, şeytanın cehennem ehli ile olan münakaşasına, onları kendi başlarına bırakıp onlardan teberrî edeceğine dâir olan şu haber de bu konuya şahitlik etmektedir:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

'İş karara bağlandığında şeytan şöyle der: Allah size gerçek vaadde bulundu. Ben de size vaadde bulundum ve size olan vadimi yerine getirmedim. Sizi davet etmem ve sizin de bana hemen icâbet etmenizden başka üzerinizde bir kontrolüm de yoktu. Siz beni değil kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Ben önceden beni Allah'a ortak etmenizi de inkâr etmiştim. Can yakıcı azab ancak zalimler içindir.' (İbrâhîm, 22)

Şeytanı tasdik edip kendilerine güzel gösterdiği şirkte ona tabi olmaları hususunda, şeytan kendilerine fazladan telbis yaptığı ve şirki onlara süslediği halde özürlü görülmediler. Zira bütün bunların yanısıra, vadini tasdik edip şeriatına icabet edeler ve onun dosdoğru yoluna ittiba edenler için, Allah'ın, sevabı bol olan hak vadi de bulunmaktaydı.

İslâm'ın yayıldığı beldelere bakanlar oralarda yaşayanların iki gurup tarafından kendilerine çekilmek istendiğini göreceklerdir. Bir gurup şirkî olsun veya olmasın, envaî çeşidiyle bid'atlara davet etmektedir. İnsanlara telbis yaparak, bulabildikleri sahîh olmayan hadîsler, etkileyici ve çekici bir üslupla aktardıkları acayip ve garaip kıssalar ile bid'atlerini onlara süslemektedir. Bir gurup da hakka ve hidâyete çağırmakta, buna Kitap ve Sünnet'ten delîller ikâme etmekte ve diğer gurubun davet ettiği şeyin bâtil ve sahte olduğunu beyân etmektedir.

Sayıları az da olsa, bu gurubun tebliğ ve açıklamaları hüccetin ikâme olmasında yeterlidir. Zira itibar edilecek olan şey sayı çokluğu değil, hakkın delîlleri ile beyân edilmesidir. Akıllı olupta böylesi beldelerde yaşayan, gayret ettiği takdirde hakkı ehlinde öğrenebilecek olan ve heva ve taassuptan uzak duran kimseler ne zenginlerin zenginliğine ne önderlerin efendiliğine ne de itibar sahiplerinin itibarlarına aldanırlar. Düşünme ölçülerini yok sayıp akıllarını işlevsiz kılmazlar ve Allah'ın şu buyruğunda bahsedilen kimselerden olmazlar:

'Allah kâfirlere lânet etmiş ve onlar için içinde ebedi olarak kalacakları bir alev hazırlamıştır. Ne bir dost bulabilirler ne de bir yardımcı. Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün: Ah keşke Allah'a itaat etseydik, rasûle itaat etseydik, derler. Ve derler ki: Ey rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik de onlar da bizi yoldan saptırdı. Ey rabbimiz! Azâbı onlara iki kat ver ve onları büyük bir lânet ile lânetle.' (Ahzâb, 64-68)

İslâmî olmayan bir beldede yaşayıp da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'i, Kur'ân'ı ve İslâm'ı hiç duymamış kişilerin hükmü ise -o da böylesi kişilerin varlığı farz edilirse- fetret ehlinin hükmüdür. Hüccetin ikâme olması ve mazeretin kalmaması için İslâm âlimlerinin usûlü ve furûsu ile İslâm şeriatını tebliğ etmeleri gerekir. Kıyâmet günü böyle kimselere, deliliği, akılsızlığı, küçüklüğü ve

mükellef olmaması gibi sebeplerle dünyada sorumlu tutulamayacak kimselere yapılan muamele yapılır.

Delâlet yönüyle veya delîllerin birbirine karşı olması cihetiyle şerîat hükümlerinden hafî olan meselelerde ise muhâlefet eden için mümin veya kâfir oldu denilmez. İsabet etti veya hata etti denir. Hata eden mazur olur, ictihadiyla hakka isabet eden de iki ecir alır. Bu türlü ihtilaflar, insanların anlayışları, arapçayı ve tercümesini bilmeleri, Kitab ve Sünnet olarak şerîat naslarına olan vukûfiyetlerinin genişliği ile nasların sahîhini zayıfını, nâsîhini, mensuhunu ve benzeri konuları bilmedeki farklılıklarına göre derece derecedir.

Böylece bilinmiş oldu ki, kabirperestlerin küfrüne itikad eden muvahhidler topluluğunun, üzerlerine hüccet ikâme edilmeden, (EK-3) onların küfründe tevakkuf eden muvahhid kardeşlerini tekfir etmeleri câiz değildir. Zira onları tekfir etmede tevakkuf ediyor olmaları bir şüphe sebebiyledir. Bu şüphe de, bu kabirperestleri tekfir etmeden önce hüccet ikâmesi gerektiğine dair itikadlarıdır. Bu, yahudiler, hıristiyanlar ve koministler gibi küfürlerinde hiçbir şüphe bulunmayanların hilafıdır. Zira bunların küfründe de şüphe yoktur, bunları tekfir etmeyenlerin küfründe de şüphe yoktur.

Başarı Allah'tandır.

Allah subhânehû'dan müslümanların hâllerini ıslâh etmesini, onlara dînde anlayış bahşetmesini, bizi ve onları nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden ve Allah ve rasûlu hakkında ilimsizce söz söylemekten muhafaza etmesini dileriz.

Bunu verecek olan ve buna gücü yeten odur.

Tevfik Allah'tandır.

Allah, peygamberimiz Muhammed'e, onun âilesine ve ashâbına salât ve selâm etsin.

Başkan

Abdulazîz b. Abdullah b. Bâz

Başkan Vekîli

Abdurrezzak Affî

(Fetâvâ Lecneti'd Dâime - 2/146-151)

EK-1

Benzer yanlış anlama ve ihtilâfların yaşandığı Mısır'dan gelen bir soruda da şöyle deniliyor.

Soru:

Mısır'da bulunan İslâmî cemaatler arasında, îmân mes'elelerinden bir mes'ele hakkında ihtilâflar çoğaldı. Bu mesele, İslâmî akîdeye muhâlif olan veya şerîatın bir kısmını terk eden câhil kimsenin hükmü ile ilgilidir. İş, kardeşler arasında düşmanlık noktasına kadar vardı. Cehâleti mazur gören ve görmeyen iki grup arasında münazara ve tartışmalar artıkça arttı. Bazıları, 'furu meselelerinde mazur, usul meselelerinde ise mazur değildir' derken, bazıları da 'hem usul, hem furuda mazurdur' diyor. Bazıları hüccet ikâme olmuştur diyor. Cehâleti mazaret görenler, insanları davet ediyor, onlara davet ulaşıncaya kadar da küfürlerine hükmetmiyorlar. Bu hidayetden yüz çevirirlerse, o takdirde kâfirdirler diyorlar. Cehâleti mazeret görmeyenler ise, mücerred küfür işlemeleri sebebiyle onların küfrüne hükmediyor. Onları şirk işlemeleri sebebiyle İslâm'dan çıkmış kâfirler olarak görerek davet ediyorlar. Bense bu iki grup arasında kime uyacağımı şaşırdım. Her bir grup diğerini bid'atçı ilan eder hale geldi. Her birisi kendini hak, diğerini ise sapıklık üzerinde görüyor. Bu konudaki ihtilaf sebebiyle, müslümanlar arasındaki bu problem yayıldıkça yayıldı. Bunlardan hangisi hak, hangisi bâtlı üzerindedir. Ben, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ve sahâbesinin üzerinde olduğu hakka uymak istiyorum.

Cevap:

İslâmî olmayan bir beldede yaşayan ve kendilerine davetin ulaşmadığı kimseler dışındaki mükellefler, Allah'tan başkasına ibâdet etmek veya O'ndan başkasına kurban kesmek veya adak adamak ya da bunlar gibi Allah'a has olan ibâdetlerden birisini yapmak konusunda mazur değildir. İstisnâ edilenler de mücerred cehâlet sebebiyle değil, davetin ulaşmaması sebebiyle mazur sayılırlar.

Müslim'in Ebu Hureyre'den yaptığı bir rivâyette Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

'Muhammed'in canını elinde tutana yemin olsun ki, ister yahudi ister hıristiyan olsun, bu ümmetten kim beni duyar da, sonra getirdiğime î mân etmeden ölürse, muhakkak ateş halkından olur.'

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kendisini işitenleri mazur saymamıştır.

İslâmî beldelerde yaşayanlar da, Rasûl sallallahu aleyhi ve sellem'i işittiklerinden dolayı, î mânın asıllarında cehâlet sebebiyle mazur olmazlar.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den kendileri için silahlarını asacakları bir zat-u envat yapmasını isteyenler, küfürden yeni çıkmış kimselerdi. Ayrıca sadece istediler fakat yapmadılar. Kendilerinden sâdır olan şey şerîata muhâlif idi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in onlara verdiği cevap, istedikleri şeyi yaptıkları takdirde küfre girmiş olacaklarına delîldir. Tevfik Allah'dandır. Peygamberimiz Muhammed'e, âile ve ashâbına salât ve selâm olsun.

Başkan: Abdulazîz b. Abdullah b. Bâz

Başkan Vekîli: Abdurrezzak Afîfî

Üye: Abdullah b. Kuûd

Üye: Abdullah b. Ğudeyyan

(Fetava Lecneti'd Daime - 1/764)

EK-2

Hüccet ikâmesi açıkça söylendiği gibi cezâ ve muaheze için gereklidir. Kişinin müşrik ismini alması için değil. Zira Şeyhulislâm İbn Teymiyye'nin de takrir ettiği gibi 'müşrik ismi risâletten önce de sâbittir. Risâletten önce sâbit olmayan şey azâbdır.'" (bk. Mecmû'u'l-Fetâvâ, 20/ 37-38)

Bu ibârenin bunu açıkça ifade etmediğini düşünenler için, aynı lecnenin şu ibâreleri herhalde gâyet açık olur.

'Peygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in risâletine ve şerîat olarak getirdiği herbir şeye î mân eden herkes, bundan sonra velî, kabirde yatan biri veya bir tarikat şeyhi gibi Allah'tan başkasına secde ederse kâfir olmuş, İslâm'dan riddet etmiş ve ibâdetde Allah ile bir başkasını ortak ederek müşrik olmuş sayılır. Allah'tan başkasına secde etme ile zaten bu sözü bozan bir eylem yaptığı için Allah'tan başkasına secde esnasında şهادet kelimesini söylüyor olsa bile durum değişmez.

Fakat bu kişi cehâleti sebebiyle mazur olabilir. Dolayısıyla kendisine bildirilip hüccet ikâme edilmeden cezalandırılmaz. Tevbe eder ümidi ile, kendini gözden geçirip mazeretini ortadan kaldırmak için üç gün mühlet verilir. Beyandan sonra Allah'tan başkasına secde hususunda ısrar ederse mürted olduğu için öldürülür. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: Kim dînini değiştirirse onu öldürün.' Bu hadîsi İmam Buharî Sahih'inde İbn Abbas radiyallahu anhu'dan rivayet etmiştir.

Beyân ve hüccet ikâmesi, cezalandırmadan önce mazereti ortadan kaldırmak içindir. Yoksa kâfir olarak isimlendirilmesi beyândan sonra olacağı için değil. Zira bu kimse kendisinden sâdır olan Allah'tan başkasına secde etme, takarrub olarak adak adama veya örneğin Allah'tan başkasına koyun

kesme ile kâfir olarak adlandırılır.

Kitab ve Sünnet şirk üzere ölenlerin affedilmeyeceğine ve cehennemde ebedî olarak kalacağına delâlet eder.

Yüce Allah şöyle buyurur:

'Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. Bunun dışındaki günahları dilediği kimse için affeder.'
(Nisa, 48 ve 116)

'Kendilerinin kâfirliklerine şahit olup dururken Allah'ın mescidlerini imar etmek müşriklere düşen bir şey değildir. Onlar amelleri boşa gitmiş kimselerdir. Ateşte de ebedî olarak kalacaklardır.' (Tevbe, 17)
(Fetava Lecneti'd Daim - 1/334-335)

EK-3

Fetvada geçen "üzerlerine hüccet ikâme edilmeden" ibaresinde söz konusu zamirin kimler olduğu hakkında iki ihtimal söz konusudur. Birinci ihtimale göre zamir kabirlere ibâdet edenlerdir. Buna göre anlam "kabirlere ibâdet edenlerin üzerine hüccet ikâme edilmeden onların tekfîrinde duraksayanları tekfîr etmek caiz değildir" şeklinde olur.

İkinci ihtimale göre zamir onları tekfîr etmekte duraksayanlardır. Buna göre anlam "kabirlere ibâdet edenleri tekfîr etmekte duraksayanların üzerine hüccet ikâme edilmeden, tekfîrde duraksayanların tekfîr edilmeleri caiz değildir" şeklinde olur.

Burada kasdedilenlerin kimler olduğu bir radyo programında Şeyh Abdulaziz b. Baz'a sorulmuş oda şöyle cevaplamıştır:

"20-05-1408 tarihli, 1043 numaralı fetvanızda şöyle diyorsunuz (Böylece bilinmiş oldu ki, kabirperestlerin küfrüne itikad eden muvahhidler topluluğunun, üzerlerine hüccet ikâme edilmeden, onların küfründe tevakkuf eden muvahhid kardeşlerini tekfîr etmeleri caiz değildir. Zira onları tekfîr etmede tevakkuf ediyor olmaları bir şüphe sebebiyledir. Bu şüphe de, bu kabirperestleri tekfîr etmeden önce hüccet ikâmesi gerektiğine dair itikadlarıdır. Oysa bu, yahudiler, hristiyanlar ve koministler gibi küfürlerinde hiçbir şüphe bulunmayanların hilafıdır.)

Bir kısmımız, kabirperestler tekfîr edilmeden önce üzerlerine hüccet ikâme edilir zannederek kabirperestleri tekfîr etmeme şüphesine düştükleri için, muvahhid kardeşlerin üzerine hüccet ikâme edilecek şeklinde anladık. Diğer bir kısım da 'üzerlerine hüccet ikâme edilmeden' sözünün anlamını, yani o kabirperestlere hüccet ikâme edilmeden şeklinde anladılar. Yani bunun anlamının, cehaletleri sebebiyle kabirperestleri mazur gören muvahhidler gurubunun üzerine hüccet ikâmesi olmadığı şeklinde anladılar.

Ey Semâhatu's Şeyh Abdulaziz, kendisinden başka hak ilah olmayan Allah için söyleyin, sizden ricamız bu işi bize izah etmenizdir. Üzerine hüccet ikâme edilecek olanlar kabirperestler midir, yoksa kabirperestleri mazur gören muvahhidler midir? Allah sizden razı olsun.

Cevab:

Kasdedilen şey, kabirperestlerin tekfîrinde duraksayanların tekfîr edilemeyeceğidir. Ta ki ölülere ibâdet etmeye, ölülerden medet istemeye devam eden bu kimseler üzerine hüccet ikâme edilinceye dek. Zira onların kâfir oluşlarında duraksayan bu kimselerin şüpheleri budur.

Kasdedilen şey, bazı kabirperestlerin tekfîrinde duraksayan muvahhid bir mümin hakkında, kâfiri tekfîr etmediği için kâfirdir denilmez. Kendisine beyan edilinceye ve şüphe izale edilinceye kadar bu kişinin (yani kabirperesti tekfîr etmekte duraksayanın) tekfîrinde tevakkuf edilir.

Kabirlere ibâdet edenler ve ölülere istiğâse yapanlar kâfirdir. Zira cahiliyyede, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem zamanında ve öncesinde kabirlere ibâdet edenler kâfir idiler. Kendilerine hüccetin

ulaşmadığı fetret ehlinde olanların durumları ise Allah subhanehu ve teala'ya kalmıştır.

Hüccetin kendilerine ulaştığı kimseler ise, üzerinde oldukları şeyin aslında küfür olduğunu anlamasalar ve bu kendilerine belli beyan olmasa bile kâfirdirler.

Dini bilen, hakkı bilen bir muvahhid, kabirlere tapınan bu kimselerin bir kısmını tekfir etmekte duraksıyor ise, bu kişi (yani muvahhid), kendisine hüccet beyan edilmeden ve kendisi sebebiyle duraksadığı şüphe giderilmeden tekfir edilmez.

Yani kasdedilen şey, putperestlerin tekfirinde duraksayan muvahhidin kendisinin üzerine hüccet ikâme edilmeden, onların küfürlerinin sebepleri kendisine beyan edilmeden, küfürlerinin sebepleri kendisi için açıklığa kavuşmadan tekfir edilmeyeceğidir. Zira onların kâfir olmadıklarını zannederek duraksıyor olabilir. Kendisine beyan edildiğinde, kendisi için açıklığa kavuştuğunda, yahudi ve hristiyanları tekfir etmeyenler gibi olur. Kim şer'î delilleri anlayan biri olduğu halde yahudiler ve hristiyanlar kâfir değildir derse, onların kâfir olduklarını bilinceye kadar kendisine beyan edilir. Bundan sonra onların küfürlerinde şek ederse kâfir olur. Zira her kim küfrü açık bir kâfirin küfründe şek ederse kâfir olur. Yahudiler ve hristiyanlar, küfürleri ve sapkınlıkları bilinen kâfirlerdendir. Avam olanıyla olmayanıyla bütün insanlar bunu bilir. Aynı şekilde ilhad ehli olan, Allah'ın varlığını inkâr eden koministlerin küfründe, yahudi ve hristiyanlarınkinden daha büyük ve daha açık bir küfürdür.

Bu konudaki küllî kaide şudur.

Bazı insanların kâfir olmaları hususunda duraksayan kimsenin tekfirinde, durum ona izah edilinceye ve kâfirleri tekfir etmekte kendisi sebebiyle duraksadığı şüphe kendisinden giderilinceye kadar acele edilmez.

Yardım istenilecek olan Allah'dır. Şeyh'in bu cevabının ses kaydını aşağıda dinleyebilirsiniz.